

[2] Комбіновані системи перевезень вантажів. Їх переваги та недоліки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studopedia.org/14-50364.html>.

[3] Сич Є.М. Інноваційно-інвестиційні комплекси транспорту: методологія формування та розвитку : [монографія] / Є.М. Сич, В.П. Ільчук. – К. : Логос, 2006. – 264 с.

[4] Петренко О.І., Дереповська Т.В. Проблеми розвитку мультимодальних перевезень в Україні та шляхи їх розв'язання / Ефективна економіка / 2017, № 5. – 7 с.

[5] Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-%D1%80>

УДК 656.2

ОБ'ЄКТИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОЛОГІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ

RAILWAY OBJECTS AS A THREAT TO ENVIRONMENTAL SECURITY

Т.М. Гайворонська, Т.М. Глушенко

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

T.M. Glushenko, T.M. Hayvoronska

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

На сьогоднішній день існує велика кількість підходів до визначення екологічної безпеки. У сфері економічних знань «екологічна безпека» визнається від того, яке її значення в економічному розвитку держави. Так, існує точка зору, що це певний стан – ступінь адекватності екологічних умов завданням збереження здоров'я населення і забезпечення тривалого соціально-економічного розвитку.

Виходячи з такого визначення, забезпечення екологічної безпеки можна оцінити в грошовому еквіваленті.

Правове ж визначення поняття екологічної безпеки має два основні підходи.

Перший підхід полягає в тому, що екологічна безпека розглядається як певний стан. ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» дає таке поняття. Екологічна безпека визначається як стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей (ст. 50).

Другий підхід до визначення екологічної безпеки в розумінні її як певної діяльності, розглядає її як систему заходів, спрямованих на захист

життєво необхідних інтересів людини від несприятливого впливу навколишнього природного середовища.

Правове регулювання забезпечення екологічної безпеки здійснюється за двома основними напрямками: екологічним законодавством, яке висуває загальні вимоги до будь-якого об'єкта господарської діяльності суспільства та спеціальними нормативними актами. Спеціальні вимоги екологічної безпеки містяться в нормативно-правових актах, що регулюють транспортну діяльність, зокрема, в галузі залізничного транспорту, як таку, що дедалі більше впливає на довкілля та здоров'я населення.

Саме існування екологічної безпеки нерозривно пов'язане з наявністю певних загроз. У зв'язку з цим необхідно розглянути основні елементи діяльності у сфері залізничного транспорту, яка спрямована на навколишнє природне середовище.

По-перше, підприємства залізниці споживають воду, повітря, паливно-енергетичні, мінеральні ресурси і ін.

По-друге, діяльність залізничного транспорту має негативний вплив на довкілля порушенням стійкості природних ландшафтів шляхом розвитку ерозій і зсувів; забрудненням атмосфери відпрацьованими газами; землі нафтою, свинцем, продуктами видудання й опадання сипких вантажів; при будівництві залізничних ліній; вживанням пестицидів на лісових смугах і ін. При цьому, особливо небезпечними є аварії на залізницях.

Як складна система, залізничний транспорт поєднує велику кількість об'єктів господарювання, діяльність котрих становить реальну загрозу екологічній безпеці. Слід звернути увагу, що їх, як джерела забруднення, можна умовно поділити на дві групи: рухомі і стаціонарні. Розглянемо деякі проблеми забезпечення екологічної безпеки під час експлуатації транспортних засобів на залізниці.

При роботі магістральних тепловозів в атмосферу виділяються відпрацьовані гази. Особливості рухомих джерел викидів призводять до створення великих зон зі стійким перевищенням санітарно-гігієнічних нормативів забруднення повітря у приземному шарі. Тому особливо важливим є широке застосування електричної тяги (у цьому випадку викиди забруднюючих речовин від рухомого складу відсутні).

Притрасовий автотранспорт, будівельні, колійні та ремонтні машини забезпечують проведення будівельних та ремонтних робіт на залізничних коліях і смузі відведення, що також призводить до забруднення навколишнього середовища відпрацьованими газами, пилом, нафтопродуктами і ін.

З пасажирських вагонів відбувається забруднення залізничного полотна сухим сміттям і стічними водами. Забруднення припадає і на перегони та на території станцій.

Особливу увагу, з точки зору екологічної безпеки, привертає перевезення небезпечних вантажів. До небезпечних вантажів належать речовини, матеріали, вироби, відходи виробничої та іншої діяльності, які через присутні їм властивості за наявності певних факторів можуть в процесі транспортування, під час проведення вантажних робіт та збереження призвести до вибуху, пожежі, пошкодження технічних засобів, пристроїв, споруд та інших об'єктів транспорту, заподіяння матеріальних втрат і шкоди навколишньому середовищу, а також загибелі, травмування, отруєння, опіків, захворювання людей, тварин.

Друга група включає стаціонарні джерела забруднення. Серед них слід виділити: вокзали, вантажні двори, підприємства промислового залізничного транспорту; підприємства з ремонту рухомого складу, які мають виробництва і здійснюють технологічні процеси, характерні для технічного обслуговування і ремонту рухомого складу всіх видів транспорту. Але самими небезпечними з екологічного погляду об'єктами залізничного транспорту є промивально-пропарювальні пункти для наливного рухомого складу, пункти дезінфекції вагонів для перевезення тваринних і біологічно небезпечних речовин, шпалопропиточні і щебеневі заводи, локомотивні і вагонні депо, пересувний склад, що перевозить нафтопродукти і вибухові речовини; пункти відстою рухомого складу і ін.

Таким чином, залізничний транспорт постійно впливає на природне середовище. При цьому, діяльність у сфері залізничного транспорту становить реальну загрозу екологічній безпеці.

На підставі викладеного можна зробити висновок, про доцільність запровадження правових засобів забезпечення екологічної безпеки залізничного транспорту. А саме: правові засоби зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, правові засоби попередження негативного впливу на життя і здоров'я людини та довкілля і ін.

Але найбільш дієвим засобом зменшення шкідливого впливу усіх господарюючих об'єктів залізничної галузі на людину та довкілля є запровадження все більш жорстких вимог до екологічних показників в поєднанні з елементами економіко-правового механізму охорони навколишнього природного середовища.